„DE UNDE PÂNĂ UNDE" – UN CONECTOR NONLOGIC CU VALOARE PRAGMATICĂ

CARMEN-IOANA RADU

Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti"
carmenioanaradu@gmail.com

Cuvinte-cheie*: conectori pragmatici, analiză vericondițională, marcatori discursivi, valoare discursivă, implicaturi conversaționale.*

Keywords: *connectors, vericonditional analysis, discourse markers, discoursive value, implicatures*.

1. CONTEXTUL TEORETIC

Despre conectori se poate discuta la nivelul logicii formale, al sintaxei şi al pragmaticii. Astfel, în logica formală un conector logic este „o funcție ce are drept argument o mulțime ordonată de propoziții, iar ca valoare o nouă propoziție, ceea ce se poate reprezenta prin formula: * (P, Q) → S" (Reboul şi Moeschler 1999: 164). Există patru conectori logici diadici (cu două argumente): conectori de conjuncție (∧), conectori de disjuncție (∨), conectori de implicație sau condiționali (⊃), conectori de echivalență (≡) şi un conector monadic, de negație (~). Un conector nonlogic nu are corespondent în limbajele formale.

Din punct de vedere sintactic, termenul „conector" şi-a lărgit semnificația la „orice cuvânt sau grup locuțional a cărui funcție este de legare sintactică şi semantică a două unități de nivel propozițional, asigurând, totodată, aşezarea acestora în cadrul unor ierarhii structurale" (Bidu-Vrănceanu *et alii* 1997: 125). Dacă cele două unități de nivel propozițional sunt aşezate pe poziții care indică acelaşi rang, atunci conectorii sunt coordonatori, iar dacă rangul este diferit, o unitate având poziție de regent, iar cealaltă de subordonat, atunci conectorii sunt subordonatori.

În teoria textului, conectorii sunt reprezentați printr-un cuvânt sau grup de cuvinte care fac parte din clasa adverbului sau a conjuncției şi au funcția de a asigura legătura formală şi semantică între elementele unui discurs; aşa cum afirma Emanuel Vasiliu în 1990, „expresiile jonctive", definite ca „elemente care semnalizează relațiile dintre evenimente şi situații" contribuie la realizarea coeziunii textuale alături de alte şapte trăsături gramaticale: repetiția, recurența parțială, paralelismul, parafraza, pro-formele, elipsa, timpul şi aspectul (Vasiliu 1990: 30).

SCL, LXXI, 2020, nr. 2, Bucureşti, p. 255–263

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)

În ceea ce priveşte terminologia, studiile de specialitate (Van Dijk 1972, Ducrot 1980, Roulet 1985, 1995, Blakemore 1987, Schiffrin 1990, Moeschler 1995, Ştefănescu 1998) fac referire la conectori semantici, pragmatici, argumentativi, discursivi, interactivi, „frazali" (Vasiliu 1990: 48), la mărci ale conexiunii, la operatori argumentativi sau la operatori nonlogici pentru a desemna conectorii din limbajele naturale.

Roulet făcea referire la conectori ca la „unități lingvistice care oferă instrucțiuni cu privire la relațiile ierarhice între constituenții discursivi şi / sau relațiile pragmatice dintre constituenții discursivi şi informația stocată în memoria discursivă (informație care poate proveni din co-text, din context sau din inferențe care derivă fie din primul, fie din celălalt"[1].

2. SCOPUL LUCRĂRII. CORPUS

La nivel sintactic, „de unde până unde" este o structură interogativă, care funcționează şi relativ-interogativ. La nivel pragmatic, deoarece contribuie la conectarea textului şi a frazelor (leagă sintactic şi semantic două unități de nivel propozițional), „de unde până unde" poate fi considerat conector pragmatic. Scopul lucrării este de a analiza ocurența în diferite contexte a conectorului nonlogic subordonator „de unde până unde" pentru a observa diferite valori ale acestuia din perspectivă logico-semantică, sintactică şi pragmatică. Corpusul folosit cuprinde contexte scurte culese din mediul on-line (presă, bloguri[2], forumuri, Facebook) şi fragmente de literatură beletristică.

Contexte precum:

(1) *Iar după ce ne vom lămuri* ***de unde până unde*** *ține fotografia de stradă, haideți să începem o comunitate dedicată, cu sit, acțiuni şi album anual!* (Blog, https://bit.ly/2G8z3E7),

în care întâlnim adverbe relative propriu-zise însoțite de prepoziții (Merlan 2001: 118), nu fac obiectul analizei acestei lucrări.

3. PERSPECTIVA LOGICO-SEMANTICĂ

Din punct de vedere logico-semantic, conectorul *de unde până unde* nu are corespondent în limbajele formale, deci este un conector nonlogic. În mod normal, semantica unui conector constă în atribuirea unei valori de adevăr propoziției S în raport cu valorile de adevăr conferite propozițiilor P şi Q, însă o analiză

[1] "linguistic units which give instructions on hierarchical relations between discourse constituents and / or pragmatic relations between discourse constituents and information stored in discourse memory (information which may come from the co-text, from the context, or from inferences which are derived from one or the other)" (Roulet 1995:3), traducerea noastră, CIR.

[2] Pentru aceste prime două tipuri am folosit trimiteri (linkuri) scurte de tipul bit.ly.

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)

vericondițională aplicată conectorilor nonlogici nu este relevantă. Proprietățile conectorilor nonlogici sunt pragmatice prin excelență şi „nu au a priori prea mult de-a face cu condițiile de adevăr” (Moeschler şi Reboul 1999: 169). O soluție ar fi să considerăm conectorii din limbajele naturale ambigui din punct de vedere semantic, deoarece fiecăreia dintre întrebuințări i-ar corespunde o semnificație vericondițională sau nonvericondițională. În exemplul:

> (2) *Pentru cine nu va înțelege **de unde până unde** are domnul Babiuc un succes aşa de mare ca armator, trebuie spus că, pe vremea în care era ministru al Justiției, actualul şef al Armatei a fost implicat alături de prietenul Băsescu, în „privatizarea” flotei maritime comerciale a României*. (Blog, http://bit.ly/2xovU2h),

conectorul poate avea sensul înregistrat în dicționare: ‘Cum şi în ce fel? În ce împrejurări? În ce chip?, Nu se ştie cum’, însă acest sens apare doar la nivel logico-semantic, în strânsă legătură cu întrebuințarea peiorativă. În exemplul:

> (3) *Şi ca băiet străin ce se găsea, nemernicind el de colo până colo pe la uşile oamenilor, **de unde până unde**, s-a oploşit de la o vreme într-un sat mare şi frumos*. (Ion Creangă, *Povestea lui Stan Pățitul*),

vecinătatea contextuală „de colo până colo” ar putea declanşa interpretarea conform căreia „de unde până unde” nu ar fi conector verbalizat printr-o expresie, ci grupare analizabilă (prep. + adv. + prep. + adv.). Interpretarea rămâne însă ambiguă, „de unde până unde” putând fi totuşi considerat conector. Un exemplu asemănător este şi următorul:

> (4) *Este pentru prima oară când guvernatorul oferă o asemenea marjă, dar nu spune **de unde până unde***. (Ziarul Finaciar, https://bit.ly/2ITujUO),

în acest caz, interpretarea ambiguă fiind generată de vecinătatea contextuală a substantivului „marjă”.

4. PERSPECTIVA SINTACTICĂ

Din punct de vedere sintactic, în toate contextele în care grupul „de unde până unde unde” funcționează ca un conector, este vorba de o expresie, considerată locuțiune adverbială în gramaticile tradiționale (Avram 1986: 207). În ceea ce priveşte raporturile sintactice dintre propoziții, acestea diferă în funcție de context:

> (5) *Care este de fapt miza? **De unde până unde** acest interes, care tinde să devină general, al politicului pentru mesajele naționale sau naționaliste?* (Facebook) (principală, interogativă directă)

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)

(6) *Şi am vrut să vă mai spun* ***de unde până unde*** *am ales titlul ăsta.* (Facebook) (completivă directă, interogativă indirectă)
(7) *Dimineața mai ales,*
Până se alegeau bine,
Care cine mai este,
De unde şi până unde*,*
De ce aşa şi nu altminterea,
Trecea o groază de timp,
Trecea timpul ca pe apă. (Marin Sorescu, *Grup*) (circumstanțială de mod)
(8) *Domnul Florin Niculae, care acum lucrează în America, mă învinuieşte,* ***de unde până unde*** *nu ştiu, că-mi vorbesc de rău țara adoptivă*. (Facebook) (propoziție incidentă)
(9) ***De unde până unde*** *mă consideră ticălos, nu mă supăr*. (Facebook) (circumstanțială cauzală)

În exemplul (7), sensul 'cum şi în ce fel?', cât şi vecinătatea contextuală a lui *de ce aşa şi nu altminterea*, ne conduc către interpretarea conform căreia am avea o propoziție circumstanțială de mod şi nu o completivă directă, deşi putem considera valabile ambele interpretări.

5. PERSPECTIVA PRAGMATICĂ

Din punct de vedere pragmatic, sunt relevante două aspecte în ceea ce priveşte conectorii: implicaturile şi valoarea discursivă (cea care contribuie la coeziunea textului). Conectorii pragmatici, prin valoarea lor discursivă, sunt purtătorii unei duble informații, fiind specializați atât pentru conectarea textului, cât şi a frazelor. În baza modelului stratificat al lui Charles Morris (1971) ar fi trebuit să existe elemente lingvistice specializate pentru conectarea textului, diferite de conectorii pragmatici specializați pentru fraze. Valorile discursive şi cele ilocuționare ale conectorilor pragmatici nu se pot delimita întotdeauna.

5.1. VALOAREA DISCURSIVĂ

Este cu atât mai interesant cazul lui *de unde până unde* cu cât în unele contexte, în care este situat la începutul unei interogații, valoarea discursivă în conectarea textului este diferită atât de valoarea de conector frazal, cât şi de forța ilocuționară a enunțului:

(10) ***De unde până unde*** *această idee?*
„E de datoria noastră, a cetățenilor, să raportăm problemele unui oraş", spune Ancu Radu. (Opinia Timişoarei, https://bit.ly/2vUBv0g).

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)

În acest context, valoarea discursivă este dublă: jonctivul nu numai că realizează conectarea replicii de un enunț anterior, dar indică şi faptul că vorbitorul îşi prelungeşte intenția comunicativă, implicându-l pe interlocutor, care preia cuvântul (situația de comunicare este un interviu).

Aceeaşi valoare discursivă a conectorului pragmatic apare şi într-un context precum:

(11) *„Proteinele din lapte sunt cele mai bune pentru clădirea masei musculare.”*
De unde şi până unde? *Dar albuşul de ou? Dar carnea? Să fim serioşi!* (Facebook),

în care conectorul leagă o intervenție contradictorie în discurs (*Dar albuşul de ou? Dar carnea? Să fim serioşi!*) de un act verbal anterior, față de care se situează în opoziție. Susținem aşadar ideea Ariadnei Ştefănescu (1998: 330), conform căreia valorile discursive ale conectorilor pragmatici sunt o continuare la nivelul discursului a celor semantice şi inferențiale. Din acest punct de vedere, Stephen Levinson (1983: 87-88) se referea la conectori ca fiind cuvinte sau grupuri care au cel puțin o componentă de sens care rezistă tratamentului vericondițional: „ceea ce ei par să facă este faptul că indică, adesea în moduri complexe, cum uteranța care le conține este un răspuns sau o continuare a unui fragment aparținând discursului anterior.”

Ca marcator discursiv, *de unde până unde* prezintă doar o specializare a conectorului ca organizator al discursului. În anumite contexte, acest conector semnalizează un element de ruptură în lanțul enunțului, marcând intervenția vorbitorului în planul discursului, în „structura lui interacțională şi ideatică” (Ştefănescu 1998: 333), prin faptul că solicită interlocutorului să ia o atitudine defensivă:

(12) ***De unde până unde*** *te ocupi tu cu asta?*
Am fost numit în această funcție deoarece îmi place. (Facebook)

De asemenea, Bruce Fraser (1990: 383) definea marcatorii discursivi ca semnalând o relație secvențială între mesajul de bază şi discursul precedent.

Pornind de la Principiul Relevanței al lui Sperber şi Wilson, conform căruia „orice enunț provoacă la interlocutor o aşteptare de pertinență sau interlocutorul presupune că orice enunț este pertinent” (Sperber şi Wilson 1986), s-a propus ipoteza că aceste expresii (conectorii pragmatici) sunt folosite pentru a indica cum relevanța sau pertinența unui segment este dependentă de cea a altui segment, ele fiind expresii care impun „restricții de relevanță” în virtutea legăturilor inferențiale declanşate, aşa cum reiese şi din următorul exemplu:

(13) *Acum o lună, două, Microsoft anunța că următoarele versiuni de Office şi Windows se vor numi Office XP, respectiv Windows XP.* ***De unde şi până unde*** *XP, s-au întrebat unii. Ei bine, în viziunea Microsoft, XP vine de la eXPerience*. (Forum)

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)

Pertinența segmentului *de unde până unde* este dependentă de cea a segmentului frazal anterior, așa cum pertinența segmentului *ei bine, vine de la* este dependentă de cea a segmentului *de unde până unde*.

Fraser respinge ideea conform căreia sensul conectorului pragmatic este același cu al expresiei respective atunci când este folosită ca parte a conținutului propozițional. Fraser propune, de asemenea, un sens de bază (core-meaning) pentru conectorii analizați.

Conectorul *de unde până unde* poate avea un „caracter modal" (Vasiliu 1990: 58)[3], dar poate, de exemplu, introduce o propoziție explicativ-justificativă de tipul: „*de unde până unde*, se vede treaba că nu au dreptate" (Facebook). Sensul de bază al conectorului pragmatic *de unde până unde* derivă din faptul că vorbitorul produce o uteranță care exprimă îndoiala, uteranță aflată într-o relație de consecuție față de materialul lingvistic anterior.

Ca tip de clasă pragmatică (opusă clasei care exprimă conținutul prepozițional), conectorii sunt așadar o clasă de marcatori ai comentariului (marcatori discursivi).

5.2. IMPLICATURILE

Cel de-al doilea aspect legat de punctul de vedere pragmatic asupra conectorilor îl reprezintă implicaturile. Inițial, conectorii pragmatici au fost definiți de Grice (1975) ca elemente purtătoare ale unui tip special de inferențe numite implicaturi conversaționale. Trebuie precizat încă de la început că diferența dintre implicaturile conversaționale și cele convenționale este cea postulată de Grice: primele sunt declanșate de maximele conversaționale[4]. Alături de implicaturile convenționale care sunt detașabile, dar nu anulabile, există subclasa implicaturilor nonconvenționale, alcătuită la rândul ei din implicaturi conversaționale (anulabile, dar nondetașabile) și implicaturi non-conversaționale, calculate pe baza sensului convențional al cuvintelor. Clasa implicaturilor conversaționale, relevantă pentru analiza conectorilor pragmatici, poate fi, deși nu obligatoriu, aceeași cu clasa presupozițiilor. Odată clarificat acest aspect, este evident că implicaturile conversaționale standard amplifică conținutul comunicat într-un mod limitat și controlabil.

Conectorii pragmatici sub forma unor expresii declanșează presupoziții sau implicaturi convenționale. De fapt, rolul acestor conectori constă în a declanșa în același timp una sau mai multe inferențe și de a participa la alcătuirea unei înlănțuiri argumentale. Inferențele se extrag pe baza unui argument mental și pe baza forței asumpționale, care au un rol activ în formarea inferențelor.
Într-un context precum:

(14) ***De unde până unde*** *i-am dat noi, românii, numele de ghiocel acestei flori?* (Facebook),

[3] Sensul sau intensiunea respectivei propoziții (Vasiliu 1990: 27).
[4] Cantitate, calitate, relevanță și manieră.

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)

conectorul declanşează presupoziția de uimire, nelămurire sau îndoială a interlocutorului, bazată pe sensul obişnuit, de bază, al expresiei.

Un număr mare de ocurențe ale conectorului se înregistrează sub forma unor titluri de articole publicate în ziar sau pe bloguri. Exemple de tipul:

(15) *Salvia - cum, de ce şi* ***de unde... până unde****?* (Blog, https://bit.ly/2G6nC3U)
(16) *Semne şi semnificații: Semnul păcii,* ***de unde până unde****?* (Blog, https://bit.ly/2DSScYJ)
(17) *Gadgetul.* ***De unde până unde*** *şi mai ales de ce?* (go4it.ro, https://bit.ly/2HClIcd)

ne arată modul în care conectorul declanşează aceeaşi presupoziție de uimire, nelămurire sau îndoială, anunțând însă o clarificare în secvențele următoare (conținutul propriu-zis al articolului).

Inferențele sunt o informație procedurală şi nu au legătură cu aspectele vericondiționalității, prin urmare ele nu modifică condițiile de adevăr ale propozițiilor. Semantismele conectorilor au fost interpretate de Grice nu ca sensuri propriu-zise, ci ca valori conversaționale, sugestii sau valențe conversaționale pe care cuvintele le capătă prin utilizare. Este relevant în acest sens conceptul de „monism al uzului” (Posner 1980: 172). Numai prin utilizare, un conector pragmatic precum *de unde până unde* capătă o anumită valoare conversațională.

Reboul şi Moeschler (1999: 169–170) formulează patru proprietăți pragmatice fundamentale ale conectorilor nonlogici: au drept semnificație un ansamblu de instrucțiuni pragmatice care se prezintă sub forma unor perechi ordonate (condiții de întrebuințare, condiții de interpretare)[5], au domenii sau incidențe variabile, există o natură variabilă a termenilor relației[6] şi semnificația lor este diferită în funcție de domeniu sau incidență. Toate aceste proprietăți pot fi observate în exemplele discutate.

Este interesant de observat, de asemenea, cum conectorul *de unde până unde* poate intra într-o relație aşteptată, pedictibilă cu conectorul *atunci*, conector care întăreşte presupoziția declanşată de primul:

(18) *Într-un fel această tăcere este benefică, pentru a nu tulbura mai mult apele, dar* ***de unde până unde****, atunci, avem de-a face cu valori fără pată?* (Facebook).

6. CONCLUZII

În clasa conectorilor pragmatici, neomogenă din punct de vedere gramatical, expresia *de unde până unde*, deşi nu este des întâlnită, are locul său, cu particularități proprii, de ordin logico-semantic, sintactic sau pragmatic, care pot

[5] Condițiile de interpretare definesc inferențele impuse de prezența conectorului.
[6] Termenii pot fi: un conținut propozițional, o forță ilocuționară sau o enunțare.

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)

coincide sau nu cu cele ale altor conectori de acelaşi tip. În limba română actuală, expresia a devenit un automatism, un cuvânt „de umplutură" specific comunicării orale, care anunță de cele mai multe ori o argumentare. Pornind de la premisa logico-semantică că analiza vericondițională aplicată conectorilor nonlogici nu este relevantă, ca marcator discursiv, acest conector, ca de altfel toți conectorii pragmatici, devine, din element lingvistic cu rol inferențial, un element cu rol ostensiv în comunicare.

BIBLIOGRAFIE

Avram, Mioara, 1986, *Gramatica pentru toți*, Bucureşti, Editura Academiei.

Bidu-Vrănceanu, Angela, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, 1997, *Dicționar general de ştiințe. Ştiinte ale limbii*, Bucureşti, Editura Ştiințifică.

Blakemore, Diane, 1987, *Semantic Constraints on Relevance*, Oxford, Blackwell.

Cole, Peter, Jerry L. Morgan, (eds.), 1975, *Syntax and Semantics III, Speech Acts*, New York, Academic Press.

Van Dijk, Teun, 1972, *Some Aspects of Text Grammars*, The Hague, Paris (Mouton).

Ducrot, Oswald, 1980, *Les mots du discours*, Paris, Minuit.

Fraser, Bruce, 1990, "An Approach to Discourse Markers", în *Journal of Pragmatics*, 1990, 14, p. 383–395.

Grice, H. Paul, (1975), "Logic and conversation", în Peter Cole, Jerry L. Morgan (ed.), *Syntax and Semantics III, Speech Acts*, New York, Academic Press, p. 41–58.

Hundnurscher, Franz, Edda Weigand, (eds.), 1995, *Future perspectives of dialogue analysis*, Tübingen, Niemeyer.

Levinson, Stephen C., 1983, *Pragmatics (Cambridge textbooks in linguistics)*, Cambridge, Cambridge University Press.

Merlan, Aurelia, 2001, *Sintaxa limbii române. Relații sintactice şi conectori*, Iaşi, Editura Universității „Al. Ioan Cuza".

Moeschler, Jacques, 1995, «La pragmatique après Grice: contexte et pertinence», în *L'information grammaticale,* nr. 66, p. 25–31.

Morris, Charles W., 1971, *Writings on the General Theory of Signs*, Den Haag, Mouton.

Posner, Roland, 1980, *Semantics and Pragmatics of Sentence Connectives in Natural Language*, D. Reidel Publishing Company.

Reboul, Anne, Jacques Moeschler, 1999, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, Cluj, Editura Echinox.

Roulet, Eddy *et al.,* 1985, *L'articulation du discours en français contemporain*, Bern, Language (a treia ediție 1991).

Roulet, Eddy, 1995, «L'analyse du dialogue dans une approche modulaire des structures du discours: L'exemple du dialogue romanesque», în F. Hundnurscher, E. Weigand (ed.), *Future perspectives of dialogue analysis*, Tübingen, Niemeyer, p. 1–34.

Schiffrin, Deborah, 1990, *Discourse Markers*, Cambridge, Cambridge University Press.

Sperber, Dan, Deirdre Wilson, 1986, *Relevance: Communication and Cognition*, Oxford, Blackwell (a doua ediție 1995).

Ştefănescu, Ariadna, 2007, *Conectori pragmatici*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.

Vasiliu, Emanuel, 1990, *Introducere în teoria textului*, Bucureşti, Editura Ştiințifică.

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)

„DE UNDE PÂNĂ UNDE (HOW COME)” – A NON-LOGIC CONNECTOR WITH PRAGMATIC VALUE

Abstract

The idiom *de unde până unde* ‘how come’ belongs to the pragmatic class of connectors, a class which is not homogenous from a grammatical point of view. Although it is not often encountered, it occupies a special position, due to its logico-semantic, syntactic and pragmatic features, which interfere or not with those belonging to connectors of the same type. In current spoken Romanian, the idiom has become a filling word specific for oral communication, an idiom which announces further argumentation. According to the logico-semantic perspective, the vericonditional analysis applied to non-logic connectors is irrelevant. Starting from this perspective, this connector, as a discourse marker, like all pragmatic connectors, becomes, from a linguistic element with inferential role, an element with ostensive role in communication.

BDD-A32486 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:06:27 UTC)